

www.stareademocratiei.ro

STAREA DEMOCRAȚIEI — ÎN 2021

Un raport realizat de
ActiveWatch
Centrul pentru Inovare Publică
CeRe: Centrul de Resurse pentru participare publică

**ONG — URI
PENTRU
CETĂȚEAN**

Aprilie 2022, București

Grupul „ONG-uri pentru Cetățean” este susținut de Network of European Foundations prin programul Civitates

INTRODUCERE

2 021 avea potențialul de a fi un an mai bun pentru democrație, cel puțin mai bun decât 2020. Dacă anul 2020 a fost marcat de pandemie și a fost cumva previzibil ca spațiul civic și libertățile cetățenești să fie afectate de nevoia (justificată sau nu) de reacție rapidă, aveam alte așteptări de la anul 2021. Chiar dacă România a fost în continuare în stare de alertă, 2021 ar fi fost un moment bun de reabilitare și aplicarea unor lecții învățate pe tema drepturilor cetățenești și a spațiului civic.

Nu a fost deloc așa. În cel mai bun caz, se poate vorbi despre stagnare și perpetuarea aceluiași probleme: legislație decentă (pe alocuri proastă, pe alocuri bună) prost aplicată sau ignorată, abuzuri punctuale și o permanentă stare de alertă și lipsă de predictibilitate.

Puținele proiecte de îmbunătățire a legislației (cel puțin în domeniul informațiilor de interes public și a adunărilor publice) sunt în continuare blocate în parlament. Nu am avut nicio schimbare în bine a legislației relevante pe tot parcursul anului 2021. În schimb, au fost luate rapid decizii contraproductive: vezi mai jos extinderea interceptărilor sau modificarea legii transparenței. În cadrul Comisiei pentru Drepturile Omului din Camera Deputaților a fost înființată o Subcomisie pentru societatea civilă. Aceasta ar fi trebuit să ia în discuție necesitățile legislative inclusiv pe teme relevante pentru spațiul civic. Din câte cunoaștem, pe parcursul lui 2021 nu au existat dezbateri sau întâlniri publice la nivelul acestei subcomisii.

Libertatea adunărilor publice – unul dintre drepturile serios afectate pe perioada stării de urgență și apoi de alertă în 2021, a continuat să fie cenușăreasa “relaxărilor”. Pe parcursul lui 2021, dreptul de a organiza sau participa la adunări publice a continuat să fie restricționat excesiv, în timp ce participarea la evenimente religioase, sportive culturale sau de divertisment a fost mult mai puțin restricționată.

Libertatea de informare și libertatea presei sunt în continuare grav afectate, așa cum arătăm mai jos, fie de refuzul de a furniza informații de interes public, fie de hărțuirea (inclusiv fizică) a jurnaliștilor sau a activiștilor. Instituții ale statului și partidele politice au continuat să direcționeze, netransparent, bani publici în mass-media, contribuind astfel la erodarea încrederii publicului în mass-media.

Dezbateră publică a deciziilor publice, atât la nivel central, cât și la nivel local este în continuare deficitară, marcată de formalism și, în general, de ignorarea prevederilor Legii 52/2003, așa cum arătăm mai jos. O practică pozitivă a fost determinată de pandemie și constă în difuzarea online a ședințelor multora dintre consiliile locale.

Mai jos oferim un rezumat al derapajelor de la principiile și legislația ce guvernează spațiul civic, așa cum le-am observat pe parcursul anului 2021. O colecție a pozițiilor noastre publice se găsește pe www.stareademocratiei.ro.

1.

Liberul acces la
informații de
interes public

2.

Bani de la
partide și
autorități
publice pentru
mass-media

3.

Acțiuni
concertate de
intimidare și
hărțuire a
jurnaliștilor

4.

Agresiuni și
violente
împotriva
activiștilor

5.

Sanționarea
unor judecători

6.

Libertatea de
asociere:
legislația
privind
asociațiile și
fundațiile

7.

Libertatea
întrunirilor -
Legea
Adunărilor
Publice și
limitarea
protestelor în
pandemie

8.

Numiri
controversate
în funcții
publice

9.

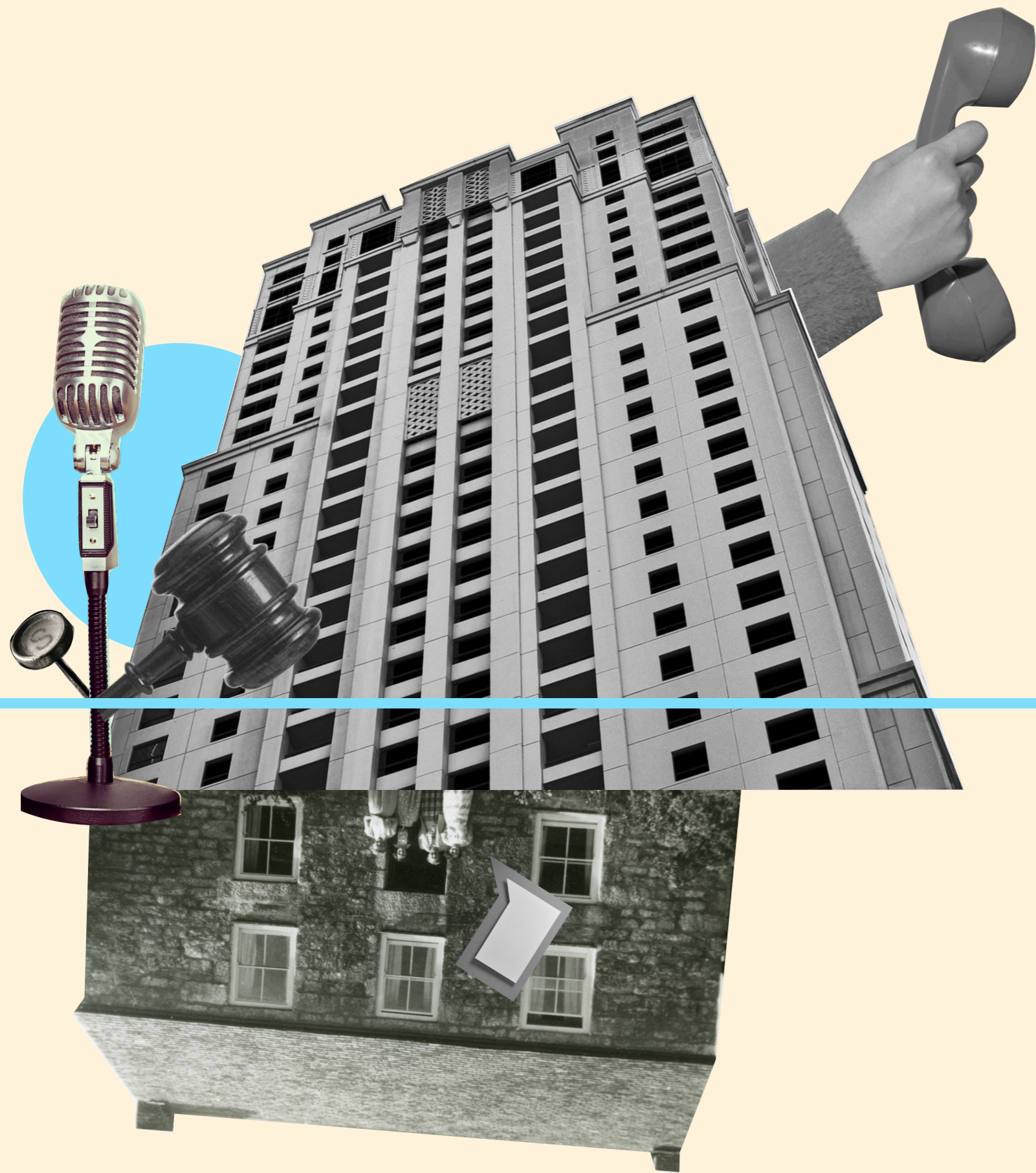
Extinderea
interceptării
comunicațiilor
electronice

10.

Consultări
publice
mimate

Liberal acces la informații de interes public

Cetățenii și organizațiile societății civile au continuat să întâmpine probleme în aplicarea legii.

La începutul anului 2021, pe agenda Camerei Deputaților, în calitate de cameră decizională, se aflau modificări benefice ale Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public. Este vorba de o [propunere legislativă](#), ce trecuse deja de Senat, și care ar conduce la îmbunătățirea accesului la informațiile publice prin mai multe schimbări procedurale. Propunerea legislativă introduce obligația instituțiilor publice de a organiza o secțiune specială pe site-ul propriu, în care ar urma să fie publicate toate solicitările și răspunsurile la acestea. De asemenea, precizează mai clar obligația de a răspunde solicitărilor folosind mijloace electronice și formate deschise, ori de câte ori este posibil. Proiectul era asumat de majoritatea aflată la guvernare la începutul anului 2021. Cu toate acestea, după ce a ajuns pe agenda plenului Camerei Deputaților, proiectul a fost retrimis către Comisii, la propunerea UDMR, pe 3 martie 2021. Proiectul a primit din nou raport favorabil, și a fost din nou prezentat plenului. Pentru a doua oară, reprezentanții UDMR au reușit să blocheze adoptarea, pe 22 martie 2021, solicitând încă o dată retrimiteră la Comisii. Ulterior, proiectul nu a mai fost niciodată pus pe agenda Comisiei pentru cultură, arte, mijloace de informare în masă, care este responsabilă cu raportul pe această propunere legislativă. Prin urmare, propunerea a rămas blocată în sertarul Comisiei.

Cetățenii și organizațiile societății civile au continuat să întâmpine probleme în aplicarea legii. Semnalăm în particular refuzul repetat al formațiunilor politice de a se supune prevederilor legii. În anul 2020, grupul civic Reset Iași a câștigat definitiv în instanță dreptul de a primi de la PSD Iași informațiile cu privire la modul în care partidul a cheltuit

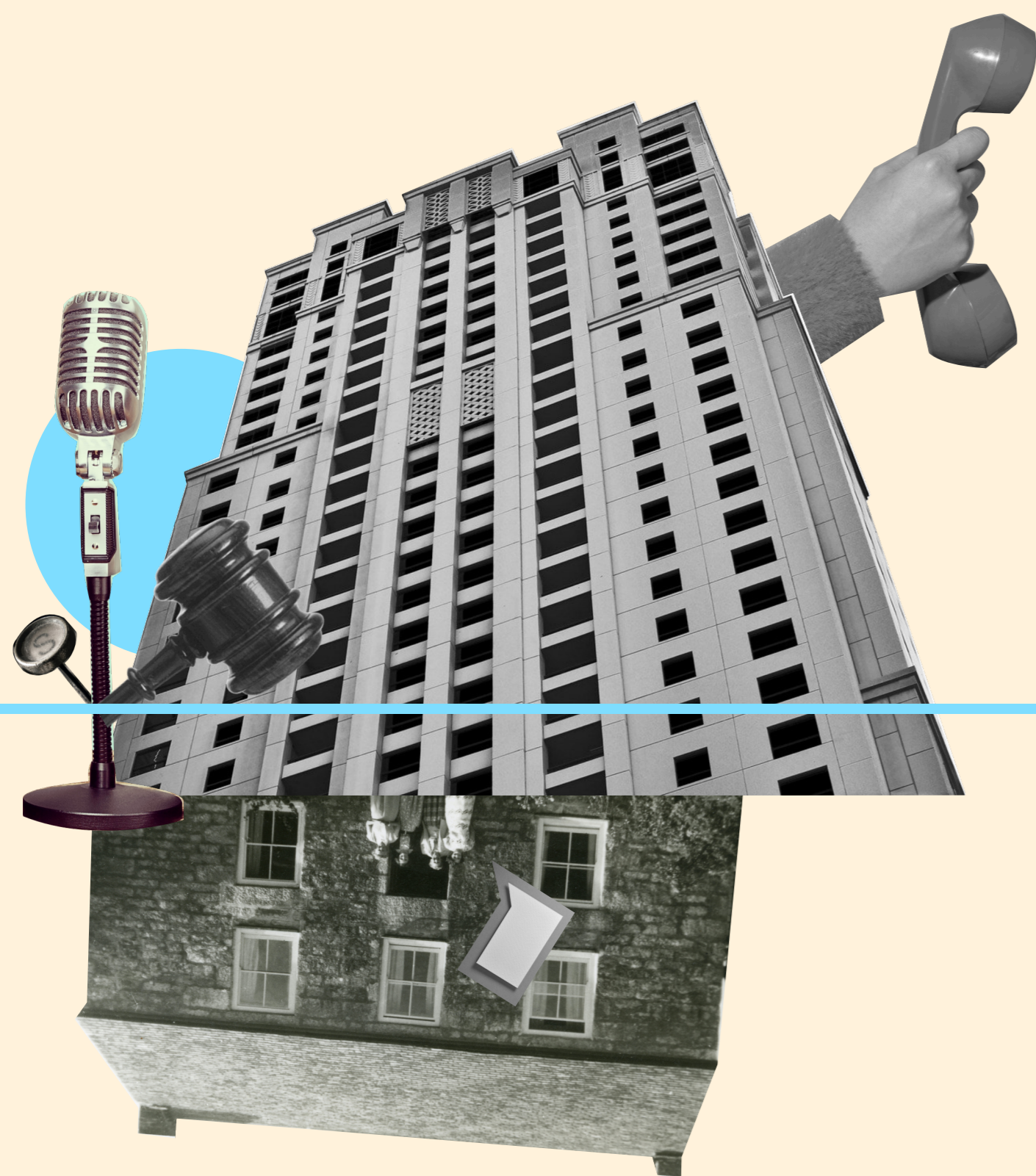
fondurile primite din bani publici. În fața refuzului partidului de a se supune legii, Reset s-a văzut nevoită, în 2021, să inițieze un nou proces, [pentru executarea silită](#).

La sfârșitul anului 2021, Asociația Átlátszó Erdély (Transilvania Transparentă) a obținut, după doi ani în instanță, [o decizie definitivă](#) care obligă UDMR să furnizeze mai multe informații privind patrimoniul și cheltuielile Uniunii, realizate din fonduri publice. UDMR are timp până în aprilie 2022 să se conformeze deciziei.

În martie 2021, Centrul pentru Inovare Publică a solicitat tuturor partidelor politice ce primesc subvenții din fonduri publice să furnizeze informații cu privire la cheltuirea acestor bani, inclusiv bugetul, execuția bugetară și lista contractelor de achiziții. Un singur partid, USR, s-a conformat, iar în celelalte cazuri grupul civic a fost nevoit [să se adreseze instanței](#). Toate procesele au fost câștigate pe fond în cursul anului 2021, dar doar alte două partide, PLUS și AUR, s-au conformat, în celelalte cazuri urmând ori recursuri, ori noi procese de executare silită.

În cursul anului 2021, jurnalistul Cristian Andrei, de la Europa Liberă România, a realizat o serie de [anchete de presă](#) în care arată că principalele partide politice refuză sistematic să ofere informații despre cum cheltuiesc banii publici, inclusiv la întrebările mass-media.

O [serie de interviuri](#) cu jurnaliști realizate de PressOne, precum și [un studiu](#) cu privire la situația mass-media în Europa Centrală și de Est, reflectă aceeași opacitate și la nivelul instituțiilor publice din România.

Bani de la partide și autorități publice pentru mass-media

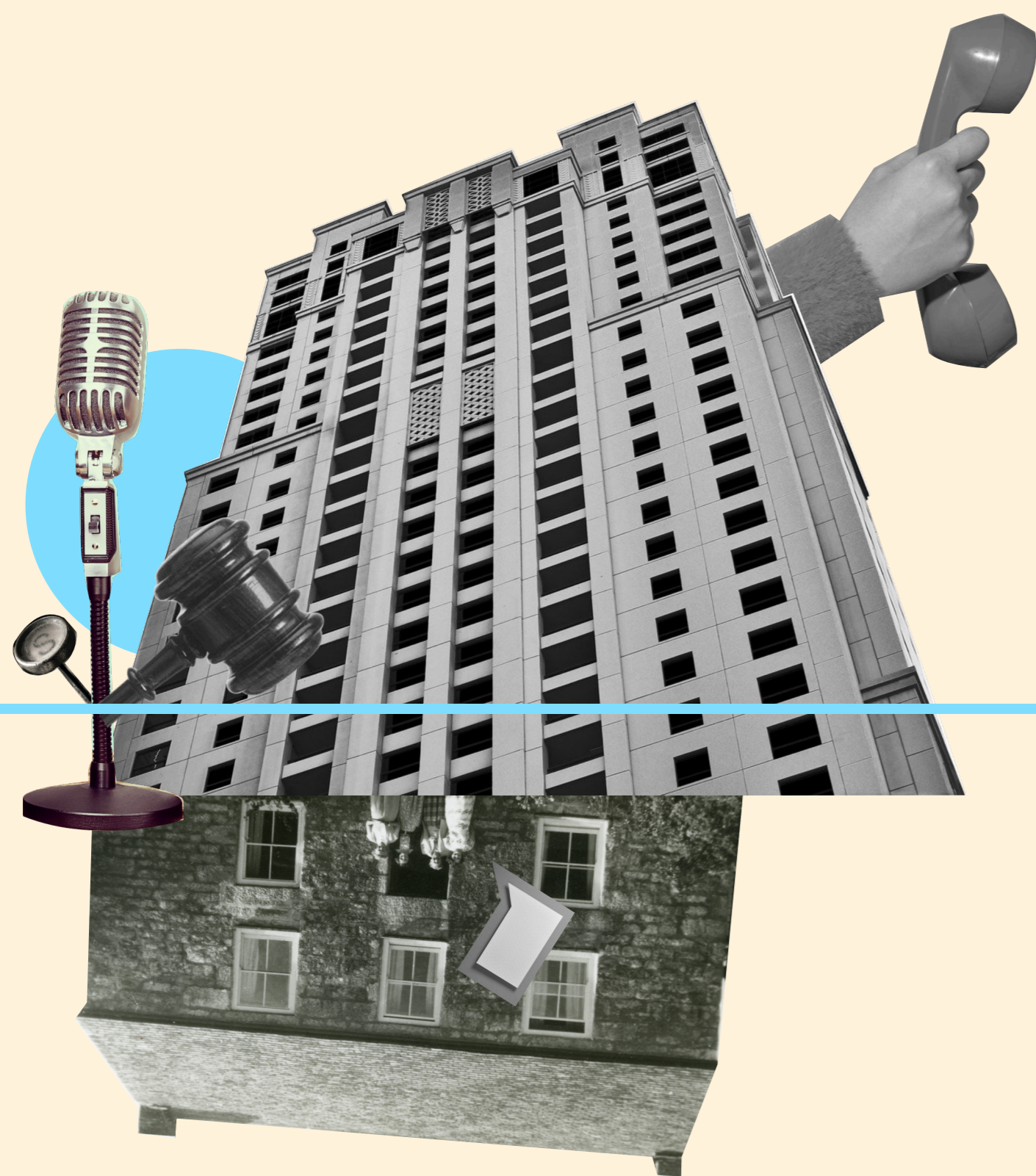
În mod surprinzător, în 2021, an fără miză electorală, partidele politice au investit semnificativ în campanii de promovare

În ciuda [previziunilor sumbre](#) de la debutul pandemiei, piața mass-media a înregistrat în 2020 pierderi de doar 3,8% față de estimările inițiale, pentru ca în 2021 să înregistreze o creștere de 11% față de anul anterior. Deși trendurile economice au fost relativ neschimbate în ultimii ani, Guvernul și partidele politice au infuzat capital pe piața de media fie în campanii de informare, fie în campanii de promovare a agendei și imaginii partidelor. De altfel, fondul de circa 200 de milioane de lei pentru presă, alocat de Guvernul Orban în anul 2020 nici măcar [nu a fost consumat integral](#) de către operatorii mass-media, la finalul anului rămânând circa 60 de milioane de lei necheltuiți. Mai grav, acest mecanism de finanțare [a dezechilibrat și mai mult piața](#), întrucât 10 actori au concentrat 50% din fondurile rezervate, în vreme ce mulți alții au fost amânați la decontare sau au primit doar rambursări parțiale.

În mod surprinzător, în 2021, an fără miză electorală, partidele politice au investit semnificativ în campanii de promovare. În primele șase luni din 2021, [partidele au cheltuit peste 50%](#) (circa 46 de milioane de lei) din subvenția de stat în campanii de promovare politică în mass-media și în online. Până la finalul anului, aceste costuri au crescut la peste [62 de milioane de lei](#), mecanismul de cheltuire al acestor fonduri ridicând mari probleme de oportunitate și de transparență. De departe, Partidul Social Democrat (PSD) și Partidul Național Liberal (PNL) au infuzat cei mai mulți bani în piața media: PSD – aproape 40 de milioane lei, PNL – peste 20 de milioane lei. Problematică rămâne și lipsa de transparență a PSD care refuză să divulge contractele și distribuția fondurilor publice pe care le-a alocat pe parcursul anului 2021.

Schema de finanțare a presei din fonduri publice cuprinde și autorități publice locale, însă opacitatea este și mai mare decât în cazul structurilor centrale de partid sau ale Guvernului. La începutul anului 2021, Primăria Sector 3 declara că, între 2019 și 2020, [a cheltuit peste 3 milioane de euro](#) în campanii de promovare, însă fără a detalia distribuția și beneficiarii acestor fonduri. Sume considerabil mai mici, au alocat și [Primăria Sector 6](#) (în mandatul fostului primar) și [Primăria Sector 4](#) pentru a promova la nivel național servicii și programe cu caracter local sau pentru [alte tipuri de servicii de comunicare](#). În spațiul public ajung puține informații legate de acest tip de contracte. Când ele devin publice reiese că sunt de multe ori selectate preferențial unele instituții media, care vând, la prețuri peste nivelul pieței, spațiu sau servicii de comunicare pentru campanii ale instituțiilor publice, ce par a fi doar simple pretexte de cheltuire a banilor publici.

La final de 2021 reputația și credibilitatea mass-media, în ansamblu, au continuat să se erodeze, chiar dacă nu pot fi corelate direct și categoric aceste mecanisme de finanțare cu [încrederea tot mai scăzută în presă](#). În perspectivă, totuși, există suficiente motive de îngrijorare, date fiind persistența narațiunilor de tipul „presa vândută” și intensificarea gesturilor de frondă la adresa presei, unele fiind inițiate chiar de către politicieni și partide populiste, care văd în presă un inamic și nu un actor esențial în ecosistemul democrației.

Acțiuni concertate de intimidare și hărțuire a jurnaliștilor

În 2021 diferiți politicieni și aleși locali au continuat acțiunile de intimidare, prin plângeri abuzive sau acțiuni procesuale nefondate, împotriva jurnaliștilor.

În 2021 diferiți politicieni și aleși locali au continuat acțiunile de intimidare, prin plângeri abuzive sau acțiuni procesuale nefondate, împotriva jurnaliștilor. Etalarea de forțe și de resurse (de multe ori publice) este dezechilibrată și nu se rezumă doar la acțiuni legale, ci și la complicitatea unor actori secundari (uneori, chiar instituții de presă concurente), care se coordonează în campanii publice de defăimare a jurnaliștilor incomozi.

Anul a debutat totuși cu o veste bună, când noul primar general, Nicușor Dan, a anunțat că Primăria Generală a municipiului București [a renunțat la procesele](#) intentate de fostul primar, Gabriela Firea, împotriva mai multor jurnaliști și publicații. Pentru fiecare dintre procesele inițiate, fostul primar solicita despăgubiri de 100.000 de euro, iar lista cuprindea jurnaliști cu credibilitate, cum ar fi Cătălin Tolontan (Libertatea) sau Ana Poenariu (Rise Project).

Cele mai sonore acțiuni de hărțuire ale anului 2021 l-au avut în prim-plan pe primarul Sectorului 4, Daniel Băluță, care a deschis mai multe acțiuni civile, în care solicita ștergerea unor articole, și chiar și interdicția de a mai scrie în viitor despre activitatea sa în exercițiul funcțiunii. Băluță a depus chiar și plângeri la DNA și DIICOT împotriva jurnaliștilor de la Libertatea și Newsweek, acuzându-i că anchetele privind activitatea din primărie erau, de fapt, o operațiune coordonată de discreditare și șantajare. În fața procurorilor, primarul Băluță a declarat că se simte vizat de o campanie de șantaj care i-ar fi implicat pe mai mulți jurnaliști și publicații, cum ar fi Rise Project. Dosarul a fost declinat de DNA, iar DIICOT a rămas responsabil să cerceteze plângerea primarului. Deși dovezile depuse la dosar de primarul Băluță

(simple articole de presă publicate de ziaristii vizați) și declarațiile acestuia în fața procurorului nu susțineau cu nicio probă acuzațiile de șantaj și constituire a unui grup infracțional organizat, lucru admis ulterior în actele emise de procuror, totuși în mai 2021 jurnaliștii au fost convocați pentru declarații scrise la sediul central al DIICOT, ceea ce a permis declanșarea unei campanii de discreditare publică a directorului editorial al ziarului Libertatea, Cătălin Tolontan. Mai mult, presa a descoperit că procurorul care instrumenta dosarul [era căsătorit cu avocata unuia dintre subordonații primarului Băluță](#), aflându-se deci cel puțin într-un flagrant conflict de interese. În iunie 2021, DIICOT [a clasat parțial dosarul](#) privind constituirea unui grup infracțional organizat, în care erau vizați ziaristii de la Libertatea și Newsweek, pentru că fapta nu exista. Un dosar care vizează infracțiunea de șantaj a fost disjuns și înaintat către DNA. Au continuat și acțiunile în instanță, cu un total de nu mai puțin 13 procese civile deschise de primarul Băluță, fie în nume propriu, fie ca reprezentant legal al Primăriei Sectorului 4. La acestea se adaugă 3 plângeri la CNCD, pe motiv că Daniel Băluță ar fi fost discriminat ca primar, pentru care au avut loc audieri în 2021, dar deciziile CNCD nu au fost încă formulate. La finalul lunii februarie 2022, Libertatea câștigase toate procesele în care instanțele se pronunțaseră, iar în parte dintre acestea au fost exercitate deja căi de atac. Cu 18 dosare deschise de primarul Băluță împotriva Libertatea și a ziaristilor acestei publicații, sub forma plângerilor de natură civilă, penală și contravențională, această situație rămâne emblematică pentru nivelul presiunilor exercitate de oameni politici asupra presei.

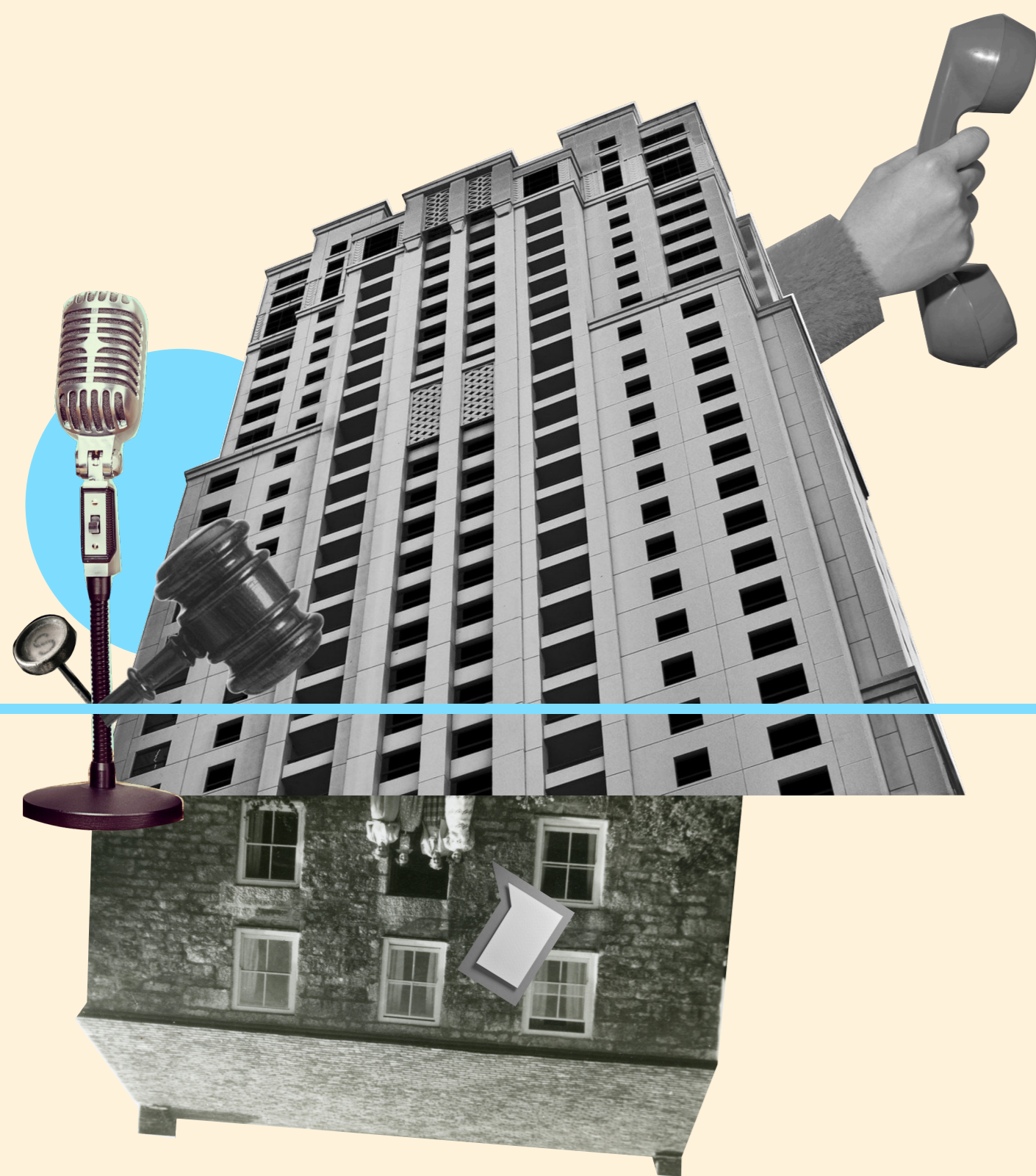
Strategia primarului Daniel Băluță de intimidare a jurnaliștilor este emblematică pentru raportul de forțe și de resurse angrenate de un politician, cu funcție publică, în relația cu jurnaliștii pe care-i consideră incomozi. Pe lângă acțiunile civile sau penale, jurnaliștii de la Buletin de București au descoperit în vara lui 2021 [o rețea de troli](#) care acționa organizat pentru discreditarea online a jurnaliștilor cu care se judeca Băluță, dar și pentru a promova mesaje de susținere la adresa edilului.

Din păcate, jurnaliștii nu sunt protejați în mod autentic atunci când sunt ținta unor campanii de denigrare. Ilustrativ este dosarul DIICOT deschis la plângerea depusă de jurnaliștii Alex Costache (TVR) și Cosmin Savu (Pro TV), dar și de magistrații Horațiu Radu (procuror) și Răzvan Păștilă (judecător) care au fost filați în 2020 și au fost ținta unui kompromat organizat de Antena 3 și România TV, care-i acuzau de legături conspirative. În februarie 2021, [dosarul a fost clasat](#) de DIICOT, deși ordonanța de clasare indica faptul că peste zece persoane au fost mobilizate și coordonate pentru a-i fila în cadrul unui eveniment privat. În martie 2022, instanța a dispus [redeschiderea pentru a doua oară](#) a acestui dosar.

Mai grav, la începutul anului 2022, DIICOT avea să demonstreze, încă o dată, nu doar că nu este capabil să-i protejeze pe jurnaliști când sunt ținta unor abuzuri, dar că poate fi abuzator la rândul său. În ianuarie 2022, presa făcea public cazul ziaristului Alin Cristea de la publicația [debrăila.ro](#), căruia procurorii DIICOT îi percheziționaseră casa și redacția pe 13 ianuarie 2022, confiscând computere, tablete și telefoane mobile, împiedicând astfel de la apariție

această publicație și încălcând confidențialitatea surselor jurnalistice. Acțiunea a fost pornită ca urmare a publicării de către jurnalist a unui articol referitor la inactivitatea poliției din Brăila într-o plângere care viza agresarea unui minor. Pe 16 ianuarie 2022, DIICOT anunța că a început [urmărirea penală](#) împotriva jurnalistului brăilean Alin Cristea, sub acuzația de pornografie infantilă. Conform comunicatului DIICOT, acest dosar fusese deschis doar ca urmare a publicării articol menționat (articol care viza un subiect de interes public și care s-a făcut cu protejarea identității victimei). Acțiunea DIICOT nu este doar disproporționată și abuzivă în modul în care s-a desfășurat, dar ridică numeroase semne de întrebare, întrucât [publicații centrale](#) au arătat că jurnalistul Alin Cristea intrase în vizorul oamenilor legii din Brăila după ce l-a criticat pe șeful Poliției Brăila (ulterior schimbat din funcție), iar [unul dintre cei doi procurori DIICOT din Brăila](#) îl contactase pe ziarist pentru a-i lua apărarea șefului poliției. În urma unei plangeri formulate de jurnalist, instanța de judecată a dispus returnarea integrală a dispozitivelor confiscate, în condițiile în care DIICOT făcuse doar o returnare parțială. La data publicării acestui raport, dosarul era încă în lucru, ziaristul și publicația având în calitate de suspecți.

În 2021, deși au fost înregistrate mici victorii de etapă sau semne de normalizare a relației dintre media și autorități, fenomenul presiunilor autorităților asupra presei rămâne îngrijorător, deoarece poate descuraja jurnalismul în interes public și deturneză atenția și resursele jurnaliștilor care sunt nevoiți să își apere reputația și independența editorială.

Agresiuni și violențe împotriva activiștilor

Pe parcursul anului 2021, organizațiile civice și mass-media au semnalat mai multe cazuri în care activiștii civici au fost victimele unor agresiuni, atunci când se aflau pe teren, pentru semnalarea unor cazuri de încălcare a legilor.

Pe parcursul anului 2021, organizațiile civice și mass-media au semnalat mai multe cazuri în care activiștii civici au fost victimele unor agresiuni, atunci când se aflau pe teren, pentru semnalarea unor cazuri de încălcare a legilor. Chiar dacă aceste situații rămân izolate, numărul lor este în creștere.

În luna ianuarie, pe raza orașului Vicovu de Sus (jud. Suceava), un activist de mediu a fost [agresat verbal de un bărbat](#). Incidentul s-a oprit aici, în urma intervenției prompte a Poliției.

În luna aprilie, la Sadova (jud. Suceava), un activist de mediu care documenta tăieri ilegale de pădure [a avut nevoie de protecția poliției](#), fiind amenințat de un grup mare de persoane din localitate, nemulțumite de dezvăluirea acestor activități.

În luna septembrie, o echipă formată din doi jurnaliști și un activist Greenpeace au fost atacați, umiliți și bătuți de un grup de aproximativ 20 de persoane, în timp ce documentau tăierile de pădure din județul Suceava. [Două dintre cele trei victime au avut nevoie de îngrijiri la spital](#). Din ancheta polițiștilor s-a constatat că, printre agresori, s-au numărat și [angajați ai Ocolului Silvic](#), instituția publică responsabilă cu protecția pădurilor. Într-o [scrisoare deschisă](#), organizațiile societății civile au cerut o anchetă rapidă și transparentă, precum și măsuri cu impact sistemic, amintind că, în ultimul deceniu, aproape 600 de persoane au fost hărțuite în incidente legate de tăierile ilegale de pădure. [Comisia Europeană și-a exprimat îngrijorarea](#) și a descris situația ca fiind inacceptabilă.

În județul Prahova, într-un alt incident, un activist de mediu a

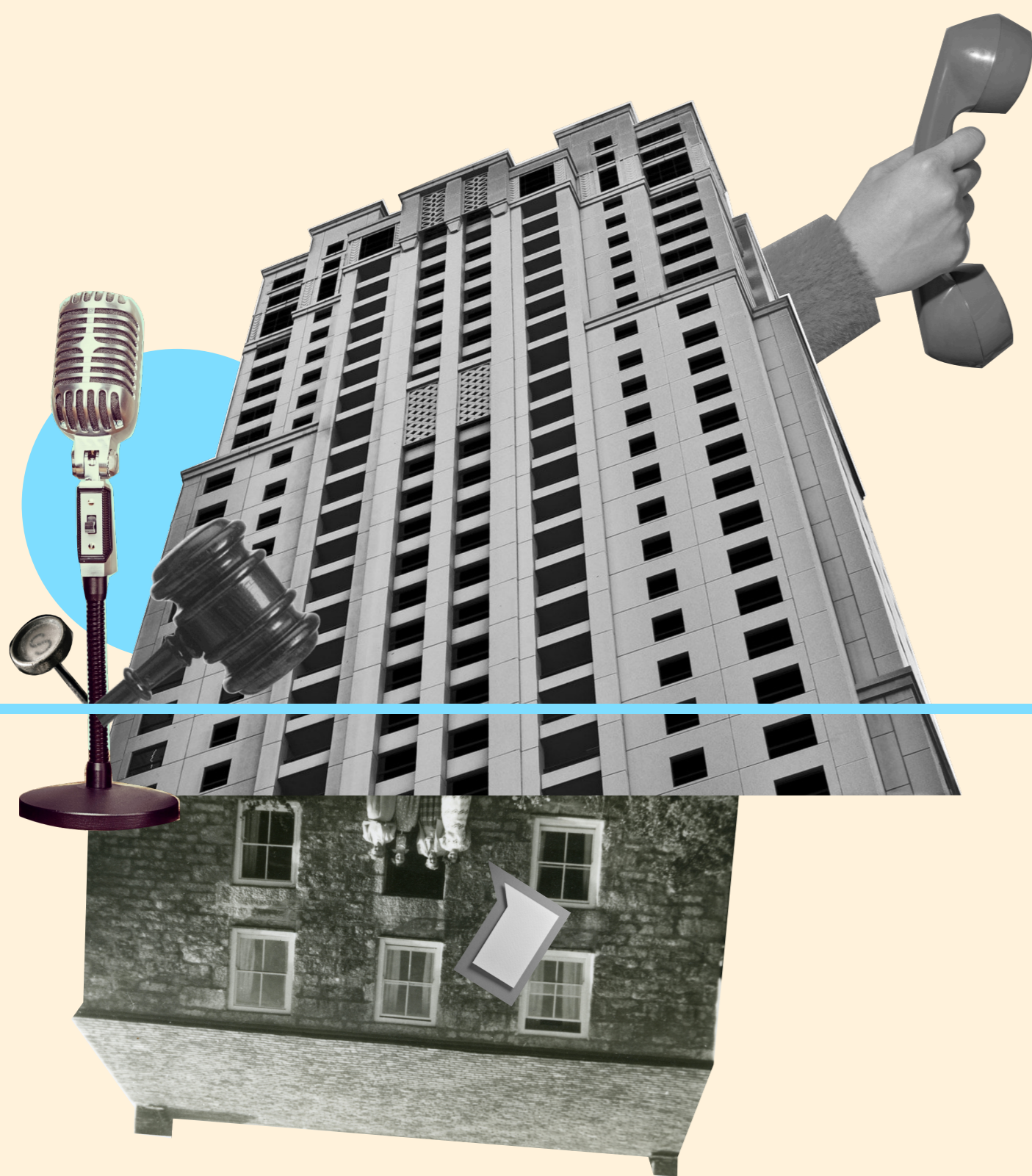
fost bătut și sechestrat de trei bărbați în pădurea de la Plopeni, în timp ce documenta furturile de lemne din pădurea respectivă.

Agresiunile asupra activiștilor, avertizorilor de integritate și jurnaliștilor care raportează tăierile ilegale de păduri din România au făcut obiectul unei [dezbateri la Bruxelles în Comisia pentru Petiții a Parlamentului European \(PE\)](#), unde s-a făcut apel la trimiterea unei misiuni în Bucovina și la adoptarea unei rezoluții de către legislativul comunitar pentru protejarea celor care luptă împotriva defrișărilor.

Un activist din Buzău [a fost agresat](#) în timp ce încerca să documenteze foto și video vânzarea de pui și găini vii în unele localități din județ, în condițiile în care aceste activități sunt interzise de lege. Agresiunile fizice, inițiate de către persoanele implicate în activități presupus ilegale, au continuat chiar și după venirea poliției, în prezența ofițerilor de poliție. Același activist, într-un incident separat, a fost [lovit și agresat de mai multe persoane](#), inclusiv oameni politici și funcționari de la primăria Vadu Pașii (jud. Buzău), pentru că încerca să filmeze o petrecere privată organizată de aceștia, deși erau în vigoare restricțiile specifice pandemiei.

Tot în județul Buzău, de data aceasta la Spitalul Județean Buzău, un activist a fost [jignit și lovit de către unul dintre paznici](#), în urma unei altercații pe marginea dreptului de a filma în interiorul spitalului.

Alte două jurnaliste [au fost agresate](#) de membri PNL în cadrul Congresului partidului din septembrie 2021. Conform jurnalistelor, acest lucru s-a petrecut inclusiv sub ochii unor lideri ai partidului printre care și Lucian Bode, la acea oră Ministru de Interne.

Sanționarea unor judecători

Cinci judecători din cadrul Curții de Apel Constanța au fost sancționați disciplinar și un judecător a fost exclus din magistratură.

Pe [13 decembrie 2021](#), cinci judecători în cadrul Curții de Apel Constanța au fost sancționați disciplinar de către Consiliul Superior al Magistraturii. Toți cinci au fost sancționați în baza art.100 lit.d) din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor republicată, adică „nerespectarea în mod nejustificat a dispozițiilor ori deciziilor cu caracter administrativ dispuse în conformitate cu legea de conducătorul instanței sau al parchetului ori a altor obligații cu caracter administrativ prevăzute de lege sau regulamente”. Doi dintre judecători au fost sancționați cu diminuarea indemnizației cu 25% pentru un an de zile, alți doi cu retrogradarea de la Curtea de Apel la Tribunalul Constanța. Pentru cel de-al cincilea s-a decis suspendarea din magistratură pentru cinci luni. [Conform articolelor de presă](#), judecătorii sancționați au dat decizii în dosare precum Nicușor Constantinescu sau Mircea Băsescu. Judecătorul suspendat a fost unul dintre magistrații vocali cu privire la diferite [probleme](#) din sistemul judiciar.

În aceeași zi, a fost decisă și excluderea unui judecător din Cluj, pentru „manifestări care aduc atingere onoarei sau probității profesionale ori prestigiului justiției, săvârșite în exercitarea sau în afara exercitării atribuțiilor de serviciu” (Legea nr. 303/2004, art. 99, alin. a). Conform [unei postări](#) pe pagina de Facebook a judecătorului, motivul pentru care a fost exclus din magistratură ar fi două scurte videoclipuri publicate pe Tik Tok. Două săptămâni mai târziu, ulterior excluderii din magistratură, acesta a fost notificat de către Inspekția Judiciară că există [o nouă cauză](#) în care este cercetat disciplinar. Această vizează activitatea judecătorului în cadrul unei, cităm: „formațiuni politice”. Instituția la care se

face referire în document este Asociația „Inițiativa pentru Cultură Democratică Europeană”. Conform unui [comunicat al organizației](#), aceasta este fără scop politic și „militează pentru educația juridică a copiilor și tinerilor, pentru statul de drept și respectarea drepturilor omului, pentru buna guvernare și o justiție independentă”. Menționăm că, de-a lungul anilor, judecătorul și-a exprimat public dezacordul cu privire la modificarea legilor justiției.

Libertatea de asociere: legislația privind asociațiile și fundațiile

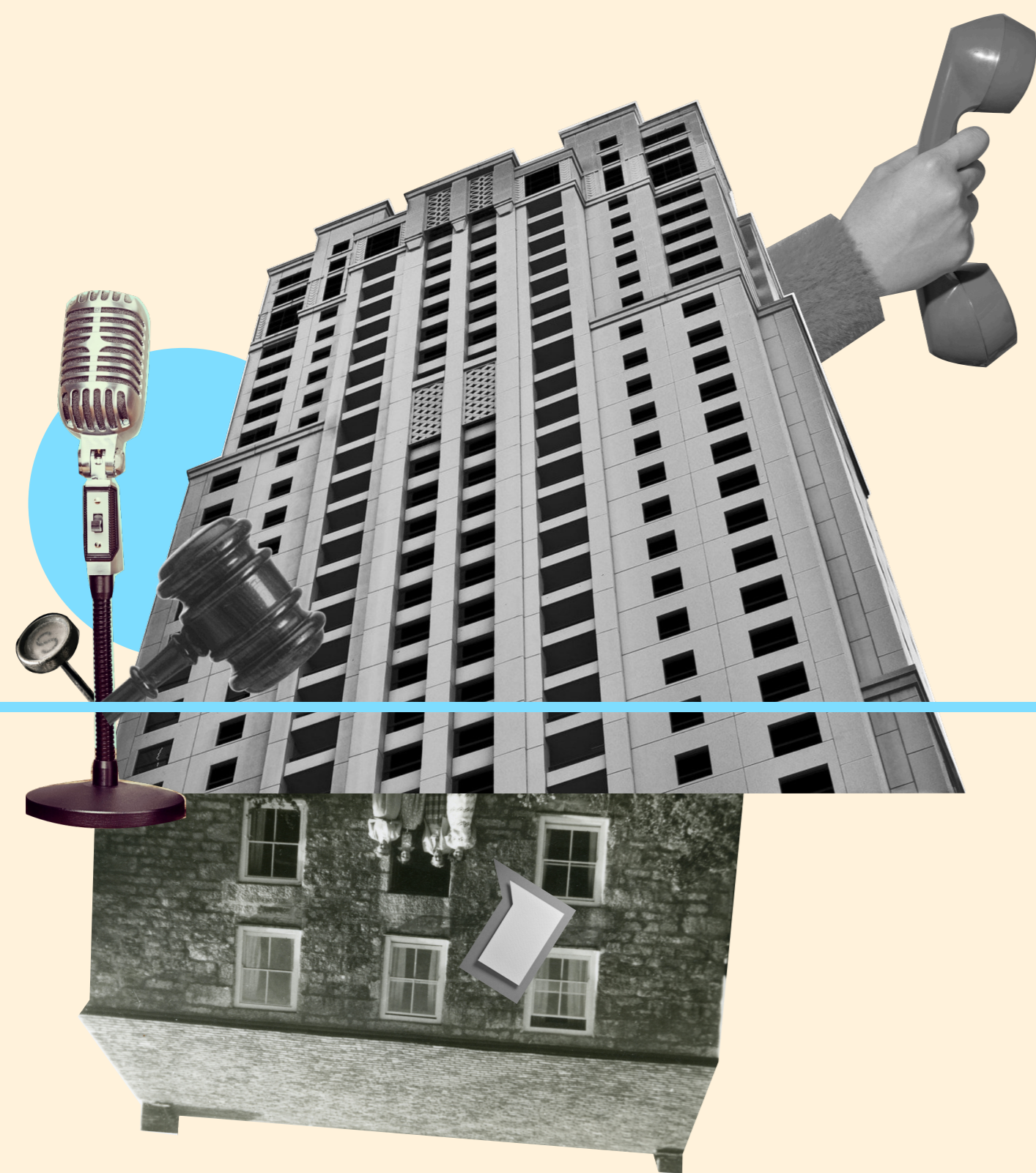
2021 se încheie cu o propunere legislativă care prevede preluarea Registrului Asociațiilor și Fundațiilor de către Oficiul Național al Registrului Comerțului.

Secretariatul General al Guvernului (SGG) a deschis, în luna mai, o [sesiune de pre-consultare cu privire la oportunitatea modificării O.G. nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații](#). Anunțul nu a inclus niciun fel de informații despre eventuale propuneri concrete ale Guvernului, ci doar un formular simplu, în care puteau fi trecute orice fel de sugestii. Consultarea a fost, teoretic, deschisă până pe 15 iulie și nu a fost urmată de niciun anunț, nicio acțiune, și nicio reacție a SGG.

Ulterior, în luna august, Ministerul Justiției (MJ) a deschis o [nouă consultare publică referitoare la modificarea OG 26/2000](#), aparent fără nicio legătură sau comunicare cu cea inițiată de SGG. Conform anunțului, scopul consultării a fost „definirea problemelor care încă grevează activitatea ONG-urilor și identificarea soluțiilor de intervenție prin politici publice”. În practică, subiectul principal a fost dorința MJ de a transfera administrarea Registrului asociațiilor și fundațiilor către Oficiul Național al Registrului Comerțului. [În timpul dezbaterilor](#), reprezentanții sectorului asociativ au atras atenția asupra nevoii de a menține protecția organizațiilor non-guvernamentale prin prezența unui magistrat în procesul de înființare/desființare a acestora, și au ridicat în atenția Ministerului Justiției cu privire la numeroase alte puncte slabe ale legislației actuale. Procesul de consultare publică s-a încheiat abrupt, fără un rezultat imediat, în momentul în care s-a schimbat majoritatea guvernamentală.

Totuși, la finalul anului 2021, un grup de parlamentari din partidele reprezentând fosta majoritate PNL-USR-UDMR, au introdus pe agenda Parlamentului o [propunere legislativă](#)

privind Registrul Comerțului, care înglobează și propunerea anterioară a MJ cu privire la preluarea registrului asociațiilor și fundațiilor la ONRC.

Libertatea întrunirilor - Legea Adunărilor Publice și limitarea protestelor în pandemie

În 2021 Guvernul a păstrat restricții disproporționate pentru organizarea adunărilor publice, mult după ce alte tipuri de evenimente au fost permise.

INTERDICȚIA DE A ORGANIZA ȘI DE A PARTICIPA LA PROTESTE CU MAI MULT DE 100 DE PARTICIPANȚI

În luna martie 2020, a fost emis decretul prezidențial prin care s-a instituit starea de urgență impusă de pandemia cu virusul SARS-COV-2. Printre măsurile impuse atunci a fost și limitarea dreptului de a organiza și participa la adunări publice. Din martie 2020 și până la finalul anului 2021, succesiv, au fost emise mai multe decizii prin care au fost ridicate parte dintre restricții, în funcție de situația epidemiologică. În ciuda unor relaxări cu privire la organizarea unor evenimente publice și private (cu respectarea unor condiții precum un număr maxim de participanți, obligativitatea vaccinării sau testării), dreptul fundamental de a participa la adunări publice a fost suspendat pentru șapte luni de zile. Abia după mai multe apeluri făcute de organizații non-guvernamentale și sindicate ([aici](#) și [aici](#)) Guvernul a permis organizarea adunărilor publice începând cu luna septembrie 2020, cu participarea maximă a 100 de persoane.

În anul 2021, Guvernul a decis o serie de relaxări care au extins considerabil dreptul de a organiza și a participa la diferite evenimente publice și private, față de perioada anterioară. Cu toate acestea, numărul de participanți care puteau participa la o adunare publică a rămas la maxim 100, pe tot parcursul anului 2021. În același timp, festivalurile de muzică, nunți și botezuri sau congrese politice au putut fi organizate, pe timpul verii, cu un număr maxim de persoane

mult peste limita impusă pentru adunări publice (spre exemplu, prin Hotărârea 70/16.09.2021, limita maximă pentru organizarea festivalurilor în aer liber a fost stabilită la 1.000 de participanți).

PRIDE BUCUREȘTI 2021 & PRIDE IAȘI 2021

Pentru prima dată în 15 ani (de când Asociația ACCEPT organizează Marșul Bucharest Pride), Primăria Municipiului București a refuzat organizarea marșului pe Calea Victoriei, loc devenit tradițional pentru acest eveniment. Municipalitatea a solicitat organizatorilor să desfășoare marșul pe Șoseaua Kiseleff sau pe Bulevardul Magheru, pe o singură bandă de circulație, urmând ca restul benzilor să fie deschise pentru traficul auto. Conform organizatorilor, motivul invocat a fost desfășurarea evenimentului Străzi deschise, eveniment care a avut loc în București pe toată perioada verii și până în octombrie. Mai exact, motivul invocat a fost suprapunerea a două adunări publice, lucru interzis în actuala Lege a adunărilor publice. Cu toate acestea, evenimentul Străzi deschise nu este o adunare publică, în sensul acestei legi, în condițiile în care scopul era pietonalizarea temporară a unor zone din București. În urma rezistenței organizației ACCEPT (și chiar a vizitei Ambasadorului Marii Britanii la Primăria Municipiului București), Primăria a revenit asupra deciziei și a permis organizarea evenimentului pe Calea Victoriei. Cu toate acestea, organizatorul a primit amenda maximă (7.000 lei)

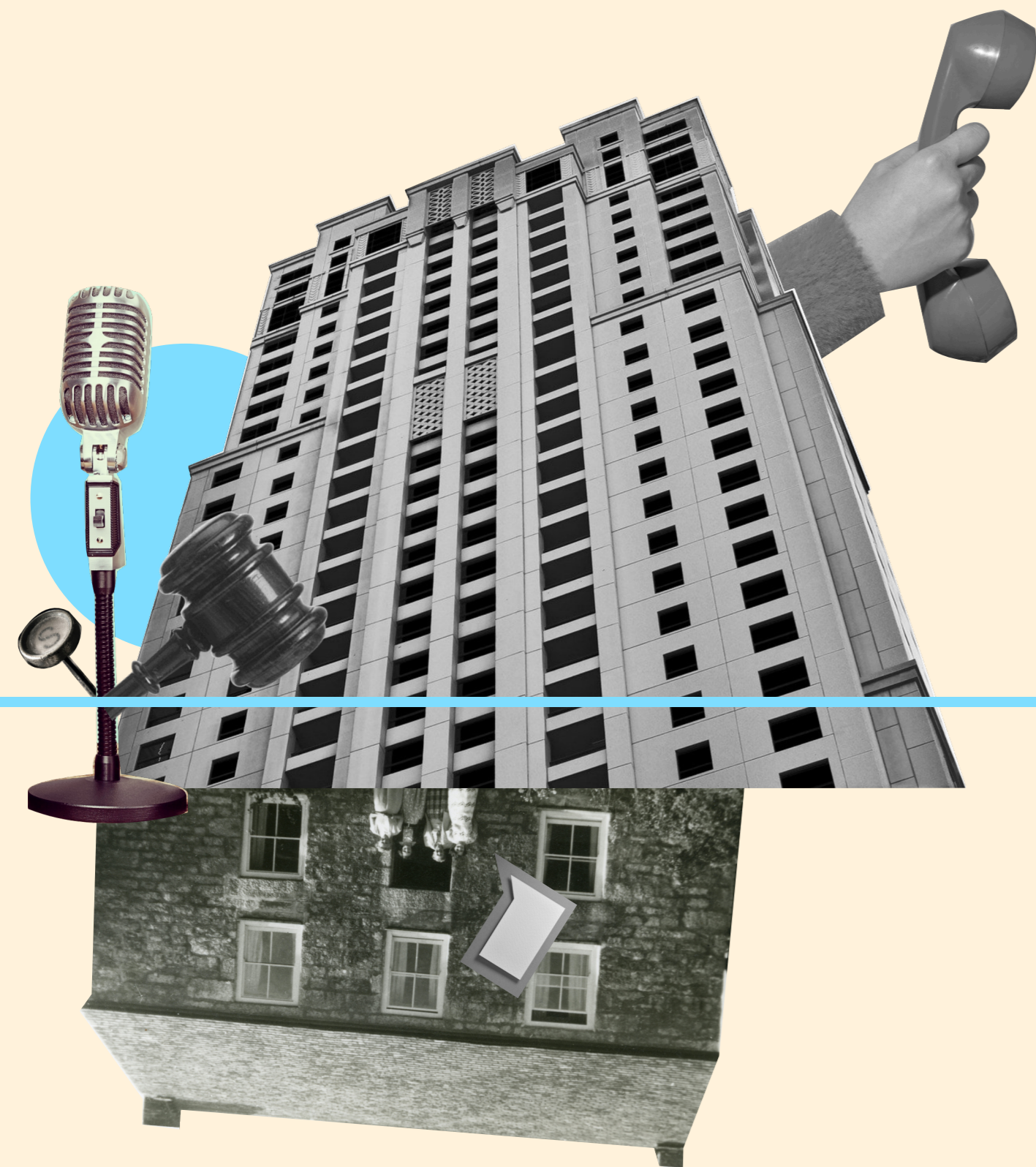
pentru că numărul participanților a fost peste 100, aceasta în timp ce, în mod uzual, la evenimentul Străzi deschise, participau mii de persoane. Marșul Pride a avut loc în luna august, când incidența Covid 19 în Municipiul București a fost sub 1 la mie și când evenimentele de tip concerte sau procesiuni religioase puteau fi organizate deja în condiții mult mai bune decât în cazul adunărilor publice (spre exemplu, în ziua de 15 august, a avut loc un pelerinaj la Mânăstirea Necla unde au participat aproximativ 10.000 de persoane).

De asemenea, Pride Iași, organizat de ACCEPT și Rise OUT, a trebuit să aibă loc fără aprobarea primarului Iașului, Mihai Chirică, care a refuzat să contrasemneze avizul pozitiv primit de la comisia de ordine publică a Primăriei Iași. Unul dintre motivele pentru care primarul Chirică a încercat să împiedice desfășurarea marșului a fost de ordin religios: „Ceea ce au vrut să facă în startul sărbătorilor religioase, cu un oraș plin de pelerini, este o provocare aproape nesimțită pe care și-au permis-o în cel mai important centru spiritual al României”. Evenimentul a avut loc, iar organizatorii au anunțat că au depus o plângere penală împotriva primarului Iașului.

MODIFICAREA LEGII NR. 60/1991 PRIVIND ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA ADUNĂRILOR PUBLICE

În anul 2020, Coaliția ONGuri pentru cetățeni a propus modificarea cadrului legal în care sunt organizate și

desfășurate adunările publice, în sensul actualizării unor prevederi devenite caduce, în opinia noastră ([aici](#) propunerile Coaliției). În anul 2020, [proiectul](#) a fost aprobat de Senat, iar în 2021 a ajuns în camera decizională, Camera Deputaților. În luna martie 2021, Guvernul Cîțu a formulat [un punct de vedere](#) negativ cu privire la propunerile de modificare. Suita de argumente utilizate au fost exclusiv din zona de ordine publică, ignorând complet faptul că Legea în discuție are rolul de a garanta un drept fundamental. Avizul negativ al Guvernului a fost fundamentat pe prezumția că adunările publice reprezintă un risc de tulburare a liniștii publice și de producere a unor evenimente violente. Deși acest aviz a fost publicat pe pagina oficială a Guvernului, cabinetul nu l-a adoptat. La finalul anului 2021, proiectul avea un aviz favorabil de la Comisia pentru Drepturile Omului și unul negativ de la Comisia pentru Administrație Publică.

Numiri controversate în funcții publice

În anul 2021, democrația din România a marcat o premieră politică: a fost numit premier un fost cadru militar.

În anul 2021, democrația din România a marcat o premieră politică: a fost numit un premier fost cadru militar. Această variantă fusese vehiculată și după căderea Guvernului Orban. Propunerea a fost criticată de mai multe voci, inclusiv de Coaliția ONGuri pentru Cetățean printr-o [scrisoare](#) adresată Președintelui României. Cu toate acestea, după înlăturarea Guvernului Cîțu, România a devenit, pentru prima oară, o democrație condusă de un cadru militar în rezervă (lucru criticat chiar și UDMR, partid aflat acum în coaliția de guvernare).

Ulterior instalării Guvernului Ciucă, au existat mai multe numiri, în funcții publice extrem de importante, făcute altfel decât în baza competențelor. Deși nu există o problemă de legalitate cu privire la aceste numiri, considerăm că este relevant să trecem în revistă, măcar parțial, persoanele pe care le considerăm inadecvate pentru posturile pe care le ocupă în urma numirii directe.

În luna ianuarie 2021, Guvernul a modificat OUG-ul privind Codul Administrativ astfel încât prefectii și subprefecții pot fi și membri de partid. În acest fel a fost spulberată și ultima aparență de echidistanță a instituției Prefectului. Ulterior acestei modificări, am fost cu toții martori unui proces de împărțire a județelor, între cele trei partide aflate acum la guvernare, cu argumente strict în logica politică.

Episodul Florin Roman consolidează imaginea unor numiri făcute fără o minimă precauție cu privire la buna coordonare a portofoliului. În ciuda unui CV care nu îl recomanda pentru portofoliul de la Ministerul Cercetării, Inovării și Digitalizării, acesta a depus jurământul, doar ca pentru o lună mai târziu să fie nevoit să demisioneze din cauza unui scandal de plagiat.

Tot în cadrul Guvernului, în funcția de Secretar General, cu rang de ministru, a fost numit Marian Neacșu. Anterior, în calitate de deputat, acesta a primit o condamnare penală pentru infracțiunea de conflict de interese în funcția publică de deputat. El este astăzi complet reabilitat, legal, dar, din nou, o nuanță etică trebuie introdusă în discuție. Infracțiunea pentru care a fost condamnat a fost una cu intenție, din funcție publică.

Mari semne de întrebare ridică și unele numiri în agenții de reglementare.

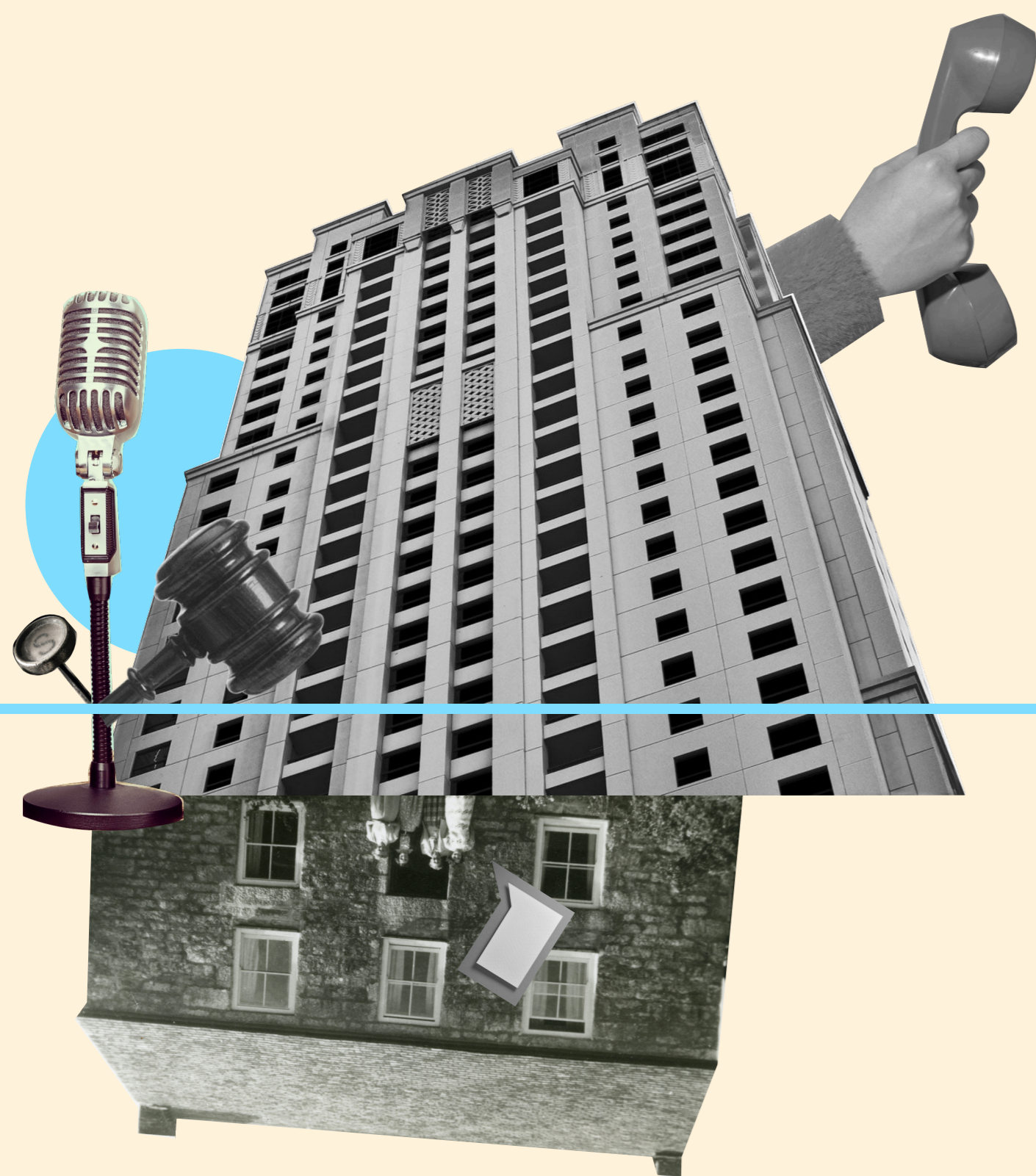
Majoritatea politică [a modificat](#) rapid legea audiovizualului pentru a permite Monicăi Gubernat să ocupe un nou mandat de președinte al Consiliului Național al Audiovizualului ([legea a fost adoptată de Camera Deputaților și se află în proces legislativ la Senat](#)). În loc să fie reparat mecanismul de control politic care permite demiterea de către Parlament a președintelui Consiliului Național al Audiovizualului, prin respingerea raportului anual, această modificare legislativă [îi vulnerabilizează și mai mult](#) pe membrii acestui organism.

În funcția de vicepreședinte ANRE a fost numit fratele unui lider PSD, fără absolut nicio experiență în domeniul energiei. Acest organism de reglementare era, în 2021, chemat să supervizeze piețe aflate în crize profunde.

În Parlament, Laura Vicol a fost numită președinta Comisiei Juridice, un organism chemat să găsească soluții la problemele de reglementare din sectorul judiciar, cu precădere în ce privește zona penală. Or, dna. Vicol, s-a făcut remarcată ca avocat prin reprezentarea unor inculpați în procese privind crimă organizată. Nu ar fi nicio problemă dacă dna. Vicol ar fi doar avocat, pentru că orice cetățean are dreptul la apărare. Nici nu există o incompatibilitate legală.

Dar există o incompatibilitate morală, care nu a împiedicat, totuși, ocuparea acestei poziții.

În 2021, s-a încercat și revocarea lui Renate Weber, Avocatul Poporului. Majoritatea parlamentară a convocat, în aceeași zi, Birourile Permanente, apoi Comisiile Juridice, fără să anunțe în timp util nici Avocatul Poporului, cu atât mai puțin opinia publică. În aceeași zi, ignorând protestele opoziției, majoritatea a adăugat subiectul pe ordinea de zi de plenurilor reunite, și a luat decizia de revocare. După două săptămâni, aceasta a fost repusă în funcție, prin decizia Curții Constituționale.

Extinderea interceptării comunicațiilor electronice

Se lărgeste în spectrul interceptării comunicațiilor electronice, inclusiv a accesului la datele de trafic, date de conținut și la „conținutul comunicațiilor criptate tranzitate”. Această prevedere este contrară Directivei Europene de instituire a Codului European al comunicațiilor electronice.

Încă din 2020, Ministerul Transporturilor și Comunicațiilor a pus în dezbatere publică „[Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul comunicațiilor electronice și pentru stabilirea unor măsuri de facilitare a dezvoltării rețelelor de comunicații electronice](#)” care are ca scop transpunerea directivei UE 2018/1972 (de instituire a Codului European al comunicațiilor electronice). Acest proiect a fost adoptat de Guvernul Cîțu în ultima sa ședință și a intrat în circuitul parlamentar. A trecut de Camera Deputaților pe 7 decembrie 2021 fără a avea amendamente și a fost trimis către Senat. Între varianta ce fusese în dezbaterea publică și cea adoptată de guvern s-a strecurat însă un nou articol care lărgeste în mod nejustificat domeniul și spectrul interceptării comunicațiilor electronice, inclusiv a accesului la datele de trafic, date de conținut și la „conținutul comunicațiilor criptate tranzitate”. Această prevedere este inclusiv contrară Directivei Europene menționate.

Art.10² ar adăuga aspecte în domeniul interceptării și accesului legal la comunicații electronice, dincolo de textul strict al Codului de Procedură Penală, cel care reglementează interceptarea legală a comunicațiilor. Prin acest articol, *furnizorii de servicii de găzduire electronică cu resurse IP și furnizorii de servicii de comunicații interpersonale care nu se bazează pe numere* (ex. WhatsApp, Facebook Messenger, Telegram) ar fi obligați să asiste „organele cu atribuții în domeniul securității naționale” și:

- a) să permită interceptarea legală a comunicațiilor, inclusiv să suporte costurile aferente;
- b) să acorde accesul la conținutul comunicațiilor criptate tranzitate în rețelele proprii;

c) să furnizeze informațiile reținute sau stocate referitoare la date de trafic, date de identificare a abonaților sau clienților, modalități de plată și istoricul accesărilor cu momentele de timp aferente;

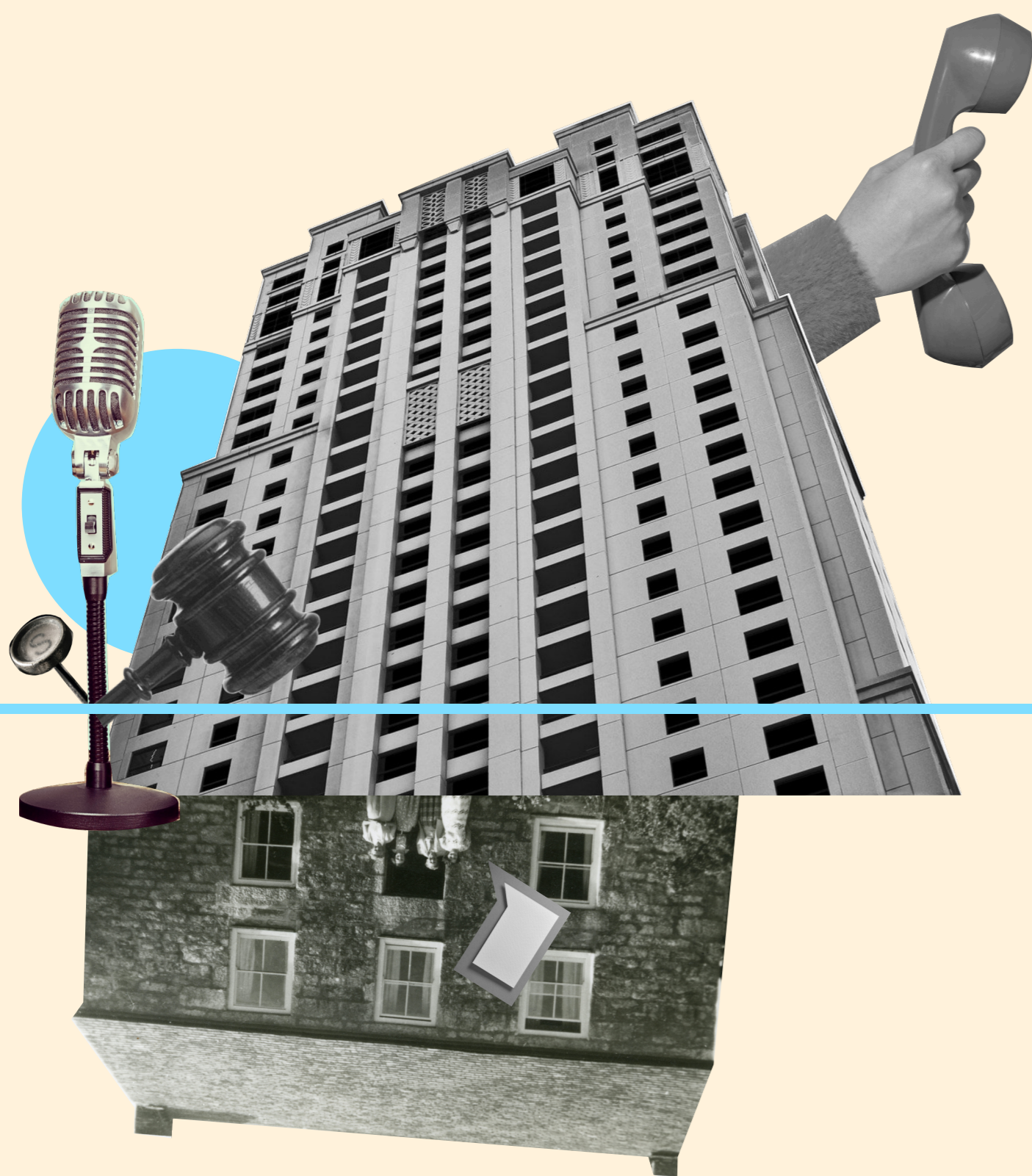
d) să permită, în cazul furnizorilor de servicii de găzduire electronică cu resurse IP, accesul la propriile sisteme informatice, în vederea copierii sau extragerii datelor existente.

Lipsa totală de transparență și dezbatere publică prin care acest articol, care afectează dreptul la viață privată, a fost adăugat este îngrijorător și ridică multe semne de întrebare.

Grupul „ONG-uri pentru Cetățean” a înaintat o [scrisoare deschisă](#) prin care cerea eliminarea acestui articol din proiectul de lege.

Inițial, în urma unei [ședințe comune](#) a Comisiei juridice, Comisiei pentru comunicații și Comisiei economice din Senat, textul articolului a fost modificat și au fost eliminați *furnizorii de servicii de comunicații interpersonale care nu se bazează pe numere dar au rămas furnizorii de servicii de găzduire electronică cu resurse IP*. Din păcate, profitând de faptul că toată lumea era concentrată pe situația din Ucraina, comisiile au propus într-o nouă ședință care a avut loc pe 1 martie, [un nou amendament 10²](#), la fel de prost ca prima variantă. Acesta a fost votat în aceeași zi și trimis [senatului care a promulgat legea a doua zi](#).

La momentul redactării acestui raport, se așteaptă un verdict din partea Curții Constituționale după ce mai mulți deputați au depus sesizare de neconstituționalitate.

Consultări publice mimate

Un exemplu este adoptarea OUG privind PNRR. Proiectul de Ordonanță a fost publicat pentru dezbatere având ca termen data de 13 decembrie. Totuși, proiectul a fost adoptat înainte deci de a se fi scurs termenul pentru consultarea publică, chiar în ziua în care Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene organiza o dezbatere pe această temă.

Conform Legii 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, autoritățile sunt obligate să aducă la cunoștință publicului, cu cel puțin 30 de zile lucrătoare înainte de supunerea spre avizare, proiectele de acte normative. De asemenea, autoritățile au obligația de a supune dezbaterii publice proiectele de acte normative, și de a permite cetățenilor accesul la luarea deciziilor administrative (aceștia pot trimite în scris propuneri, sugestii sau opinii) și la minutele ședințelor publice. Din păcate această practică nu este respectată mai niciunde prin țară. Peste tot unde ne uităm, putem observa cum aceste obligații legale sunt ignorate de autorități.

Un exemplu de la nivel central este adoptarea Ordonanței de Urgență privind Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR). Proiectul de Ordonanță a fost publicat pentru dezbateri având ca termen data de 13 decembrie. Totuși, proiectul a fost adoptat într-o ședință de guvern în data de [10 decembrie 2021](#), înainte deci de a se fi scurs termenul pentru consultarea publică. Mai mult, în aceeași zi de 10 decembrie, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene a organizat o dezbateri publică pe tema acestei Ordonanței, chiar dacă ea se afla deja pe agenda ședinței de Guvern.

Această practică este larg răspândită și la nivelul administrațiilor locale.

În urma vizitelor în diferite orașe din țară, unde am discutat atât cu ONG-urile locale cât și cu membrii autorităților locale, am observat cum majoritatea primăriilor ignoră obligațiile legale de transparență. Ne-au fost semnalate multe probleme, printre care:

- ◇ Majoritatea autorităților locale nu respectă termenul de 30 de zile lucrătoare în care sunt obligate să pună în circuitul transparenței publice proiectele de acte normative. În cele mai bune cazuri, proiectele de consiliu local sunt făcute publice cu 5 zile înainte de a fi dezbătute și votate în ședințe.
- ◇ Majoritatea autorităților publice locale cu care am discutat nu au o evidență a organizațiilor active în oraș. Chiar și în cazurile în care organizațiile sunt cunoscute, nu există mecanisme de comunicare cu acestea și includere a lor în procesul decizional.
- ◇ Comunicarea cu cetățenii se desfășoară mai degrabă în jurul rezolvării unor probleme punctuale semnalate de cetățeni (răspunsuri la petiții). În general, nu există mecanisme de implicare a cetățenilor în luarea deciziilor publice, fie că vorbim despre proiectele aflate pe agenda consiliilor locale, fie că vorbim despre organizarea unor dezbateri pe teme de interes local.

Chiar și Primăria Municipiului București, ignoră sistematic prevederile Legii 52/2003. În primul an de mandat al actualului Consiliu General al Municipiului București, numai 3,29% dintre proiectele de acte normative au fost supuse dezbaterii publice, prin publicarea pe pagina PMB cu minim 30 de zile anterior supunerii votului CGMB, arată acest [raport](#) publicat de ActiveWatch și CeRe.